

KADEMELİ GEÇİŞTE SONA GELİNDİ

2017'de başlayan BES'teki otomatik katılım uygulaması çalışanları yakından ilgilendiriyor. Kademeli geçiş kapsamında son olarak, 5-9 arasında çalışmanı olan işyerlerindeki 45 yaşından küçük personelin 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren sisteme dahil olması gerekiyor.

Bireysel emeklilik sistemine (BES) otomatik katılım uzun süredir tüm çalışanların gündeminde. Devlet memurları 2017 yılında geçtiler, özel sektör çalışanları ise kademeli olarak sisteme dahil ediliyorlar. 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren sisteme dahil olacak özel sektör çalışanları kademeli geçişin son halkası.

Uygulama, bireysel emeklilik sistemine işverenler aracılığıyla kurumsal katılımın artırılmasını teşvik etmenin yanı sıra yurtiçi tasarruf oranının artırılmasını da amaçlıyor.

Biz de bu hafta 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren otomatik BES'e dahil olması gereken özel sektör işyerlerinde çalışanlar için giriş şartları, bu sisteme sağlanan çeşitli avantajlar ve isteyen katılımcıların sistemden çıkışına ilişkin şartlar üzerinde duracağız.

KADEMELİ GEÇİŞ

Sadece Türk vatandaşları için geçerli olan otomatik BES uygulamasına kademeli geçiş öngörülmüştü. İlk olarak 2017 yılı başında, çalışan sayısı bin ve üzerinde olan özel sektör işyerleriyle başlandı ve son kademede çalışan sayısı 5-9 arasında olan özel sektör işyerlerinde çalışanlar (4/a'lılar) 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren otomatik BES uygulamasına dahil oluyorlar.

Sadece 5-9 işçi çalıştıran işyerleri değil; bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret, odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların teşkil ettikleri birliklerin kurmuş oldukları sandıkların iştirakçilerinin de 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren otomatik BES'e dahil olmaları gerekiyor.

Otomatik BES kapsamına 2019 başında girecekler için emeklilik planına dahil olma tarihi; 1 Ocak 2019 tarihinden sonraki ilk ücret ödemesinden işveren tarafından kesilen katkı paylarının emeklilik şirketine nakden intikal ettiği tarih kabul ediliyor.

SAYI NASIL BELİRLENİYOR?

Çalışan sayısı, sisteme dahil olunması gereken tarihten önce Sosyal Güvenlik Kurumu'na iletilmesi

gereken en son bildirimde yer alan veriler dikkate alınarak belirleniyor. İşverenin birden fazla işyeri varsa bütün işyerlerindeki çalışanların toplam sayısı esas alınıyor.

2019 yılından itibaren faaliyete başlayan işyerlerinde ise çalışan sayısı beş ve üzerinde ise bir sonraki yılın başından itibaren otomatik BES'e dahil olmaları gerekiyor. Aynı şekilde önceden kurulmuş olmasına rağmen çalışan sayısı 2019 yılında beş ve üzerine çıkan işyerlerindeki çalışanlar da takip eden yılın başından itibaren sisteme dahil olacaklar.

Sisteme dahil olmuş bir işverene bağlı çalışan sayısında daha sonradan gerçekleşen azalmalar dikkate alınmıyor.

45 YAŞ SINIRI

Yasada bir de yaş sınırı var. Buna göre, emeklilik planına dahil olunması gereken takvim yılının ilk günü itibarıyla 45 yaşını doldurmamış olan özel sektör çalışanları kapsama giriyor. Yani 1 Ocak 2019 tarihi itibarıyla 45 yaşını doldurmamış personellerin sayısı 5-9 arasında olan işyerlerindeki söz konusu çalışanlar otomatik BES uygulamasına dahil olacaklar.

EN AZ YÜZDE 3 KESİLİYOR

Sistem, işverenin çalışanın ücretinden bir tutarı (katkı payı) kesip onun adına bireysel emeklilik şirketine yatırması esasına dayanıyor. Katkı payı ise özel sektör işyerlerinde prime esas kazancın yüzde 3'ü olarak hesaplanıyor. Tabii ki bu, alt sınır. Çalışan, otomatik katılıma ilişkin emeklilik sözleşmesinde belirlenenden daha yüksek bir tutarda kesinti yapılmasını işverenden talep edebiliyor.

Buna göre 2019 yılında en az;

- Asgari ücretlilerden 76 lira (2.558,40 x % 3),
- Prime esas kazancı asgari ücretle SGK

tavanı (19.188 lira) arasında olanlar prime esas kazancın yüzde 3'ü kadar,

- SGK tavanı üzerinde ücret alanlardan ise 575 lira (19.188 x % 3), katkı payı kesilecek.

İŞVERENİN SORUMLULUĞUNDA

İşveren ilk olarak, kapsama giren çalışanlarını, emeklilik şirketlerinden biriyle yapacağı sözleşmeye istinaden bir emeklilik planına dahil edecek. Ardından personelin ücretinden keseceği katkı paylarını, en geç ücret ödeme gününü takip eden iş gününde bireysel emeklilik şirketine aktarması gerekiyor. Katkı payının zamanında aktarılması veya geç aktarılması nedeniyle çalışanın birikiminde parasal kayıp oluşması durumunda, bunun telafisi konusunda işverenin sorumluluğu bulunuyor.

CAYMA HAKKI

Çalışanın ücretinden kesilen ilk katkı payının bireysel emeklilik şirketinin hesaplarına nakden intikal ettiği tarihi takip eden iş günü, emeklilik şirketi çalışana posta yoluyla veya güvenli elektronik iletişim araçlarıyla emeklilik planına dahil olduğunu bildiriyor. Sistemden çıkmak isteyen çalışanın bu tarihi takip eden iki ay içerisinde sözleşmeden ayrılma (cayma) hakkını kullanması gerekiyor.

Cayma hakkı kullanıldığında, ödenen katkı payları, varsa hesabında bulunan yatırım gelirleriyle birlikte 10 iş günü içinde çalışana iade ediliyor. Bireysel emeklilik şirketi cayma süresince ödenen katkı paylarının değer kaybetmemesini sağlayacak şekilde fon yönetiminden sorumlu.

Bu süre geçtikten sonra da çalışan isterse sistemden ayrılabilir. Ama bu durumda bireysel emeklilik şirketinin, katkı paylarının değer kaybetmemesini sağlama zorunluluğu bulunmuyor.

ÖZEL AVANTAJLAR

Katılımcılarının bireysel emeklilik sistemine ödedikleri katkı paylarının yüzde 25'i kadar devlet de katkı sağlıyor. Bu uygulama otomatik katılım kapsamında işverenler tarafından çalışandan kesilip BES'e aktarılan katkı payları için de geçerli. Örneğin brüt ücreti 3 bin 200 lira olan bir çalışandan kesilen 96 liralık katkı payı için devlet de 24 lira katkı sağlıyor ve katılımcının hesabında 96 lira değil 120 lira oluyor.

Bundan başka, sadece otomatik katılıma özgü avantajlardan da bahsetmemiz lazım. Çalışan yukarıda açıklanan cayma hakkını kullanmazsa, sisteme girişte bir defaya mahsus olmak üzere bin liralık ilave devlet katkısı sağlanıyor. Ancak bu katkının hemen alınması mümkün değil. Genel olarak devlet katkısının alınabilmesi için uygulanan şartlar bunun için de geçerli. Çıkışta alınabilecek devlet katkısının tutarı, sistemde kalma süresine ya da emeklilik hakkı kazanılıp kazanılmadığına göre değişiyor.

Bir diğer avantaj da emeklilik hakkının kullanılması halinde, hesabında bulunan birikimi en az 10 yıl süreli, yıllık gelir sigortası sözleşmesi kapsamında almayı tercih eden çalışana sağlanıyor. Bunlar için, birikim tutarının yüzde 5'i kadar ek devlet katkısı sağlanacak.

SADECE FON İŞLETİM ÜCRETİ

Son olarak kesintiler konusuna da değinelim. Bireysel emeklilik sözleşmesine istinaden şirketler tarafından katılımcılardan birkaç ad altında ücret alınabiliyor. Bunlar; giriş aidatı, yönetim gider kesintisi ve fon işletim ücreti. Ancak kesintilerin oranları bireysel emeklilik şirketlerine göre değişebiliyor.

Kesinti konusunda da otomatik katılıma özgü bir avantaj söz konusu. Bireysel emeklilik planına dahil olanlardan fon işletim gideri kesintisi dışında bir kesinti yapılamıyor. Bu kesintinin üst limiti de belirlenmiş durumda. Tüm fonlar için azami yıllık fon işletim gider kesintisi oranı yüzde 0,85'i geçemiyor. Buna göre 2019 yılından itibaren otomatik katılım çerçevesinde sisteme girecek olan ücretlilerden sadece fon işletim ücreti kesilebilecek, giriş aidatı ya da yönetim gider kesintisi adı altında başkaca bir masraf kesintisi yapılamayacak.

Haftaya bu konunun devamı olarak; bireysel emeklilikte devlet katkısı sistemi, emekli olmanın koşulları ve avantajları ile sistemden ayrılanlara yapılan ödemelerin vergilendirilmesi konusunda değineceğiz.